

Ekspositsioon. 1982. Õli lõuendil

Tiit Pääsukese 1982. aastal õlivärvidega lõuendile maalitud maal „Ekspositsioon“ on püstise ristküliku kujuline, kõrgusega 146 ja laieuga 114 cm. Teost ümbritseb lihtne kitsas 2 cm laiune metallraam.

Maalil „Ekspositsioon“ on kujutatud keskjoonest veidi paremal rippuvat punarebase nahka tumehallil alusplaadil ja kahte puuklotsidel seisvat metsparditopist maali alumises osas, üks kummalgi pool. Parditopiste ees on horisontaalne allapoole kumer valge nõor. Rebasekujuline terve torujas nahk ehk boa on pea üleval, saba all, selg vaataja poole. Rebaseboa alusplaadi taga kahel pool on kirev värvilaikudest ja erineva kujuga triipudest värvide möll, mida omakorda ümbritseb must tagapõhi: vasakul rohkem, paremal ja ülal vähem.

Maalil „Ekspositsioon“ on ühendatud nii realistlik kui ka abstraktne ehk kujundivaba kujutamiskiis.

Kui nõori taga eksponeeritud rebasenahk ja linnud on üksikasjadeni väga meisterlikult tõetruud, siis värvilaikude meres võib eemalt vaadates vaid hea tahtmise korral aimata ebamäärast naisekujulist büsti profiilis näoga paremale. Lähemale liikudes laguneb vaade värvilaikudeks.

Madal alusplaat rebase taga on püstise ristküliku kujuline, üle meetri kõrge ja 30 cm lai. Umbes sama lai on värvilaikude ala kahel pool plaati. Plaat asub maali alumisest ja ülemisest servast võrdselt 17 cm kaugusel. Ülevalt tumehall plaat muutub keskosas sujuvalt mustaks. Plaadi vasak hele kitsas serv läheb ülemises nurgas üle valgeks peeneks pingul nõoriks. Nõor kulgeb diagonaalselt paremale maali ülemise servani, teine samasugune tuleb plaadi paremast nurgast ja suundub vasakule. Nõorid lähenevad teineteisele ja lähevad maalist välja.

20 cm laiuse oranži rebasenaha vasak külg on peaaegu maali keskjoonel. Rebase väike ja ümar tumedam ninaots ulatub üle plaadi ülemise serva. Peen oranž nina läheb järk-järgult allapoole laienedes üle tiheda karvaga ilusaks nahaks. Parema silma kohta märgib väike tumedam laik. Poole laienemise kohal on kõrvuti kaks musta, peene kollase servaga esiletõstetud kõrva. Vasakpoolne on vasakule kikkis, parempoolne on ots ettepoole vajunud. Naha ülemisel poolel on oranž värv kirkam. Alumise poole pruunide varjunditega karvkate moodustab veidi tumedamaid pruune põiki triipe. Selja vasak pool on rohkem valgustatud ja valkjaskollane. Hajuvalt maalitud kohad naha ülaosas tekitavad tunde, et nahk on väga pehme ja soe. Rebase pealiskarv ehk okas on peente triipudena värvi sisse kraabitud ja heledam alumine värv tundub helkiva karvana, eriti turjal ja paremal küljel. Tumedam pruunikas vertikaalne nõgus seljajoon naha keskel laieneb turja kohal veidi ristkülikuliselt ja läheb allpool üle sabaks. Vasakul kintsul ja saba ülaosas on värv paksult krobeline. Samal kõrgusel lõpevad ka taustal olevad värvilaigud alusplaadi kõrval. Saba algab ülevalpool plaadi alumist serva, teeb väikese jõnksu vasakule ja ripub allservas maalist välja. Tagumine käpp ripub saba kõrval vasakul kuni plaadi alumise servani.

Parditopised kummalgi pool rebast on maali alumise serva lähedal. Nad seisavad madalate pruunide jalgadega ristkülikukujulistel paari sentimeetri kõrgustel puitklotsidel. Klotsid on samal kõrgusel ja tunduvad olevat õhus. Vasakpoolne klots on pruun, parempoolne heleda puidu värvi. Mõlemad klotsid on pealt kitsa kollase joonega.

Pardid on suunaga teineteise poole. Vasakpoolne part on vaataja poole parema küljega, parempoolne poolviltu. Nende pead ulatuvad tagapõhjal olevate värvilaikudeni.

Vasakpoolse pardi ümar pugu on rebase alusplaadi kõrval vasakul ja jääb selle alumise serva kõrgusele. Pardi must pea eristub ookrivärvi pruunikaskollasel alumisel värvilaigul plaadi kõrval. Pardi väikest musta säravat silma profiilis pea keskel ümbritseb heledam serv. Silm ja tumehall nokk moodustavad diagonaali ülalt vasakult alla paremale. Lai ümara otsaga nokk heleda läikega allservas ulatub alusplaadile. Pea läheb ülalt kumera joonega vasakule alla üle sirgeks lühikeseks kaelaks. Pardi sile pea ja kael tunduvad eriti mustad tänu kirkale tumesinakasrohelinele helgile pardi silma all ja piki kaela. Kaela all alakaelal on pintslilöökidega kujundatud lumivalgetest sulgedest lai triip, mille all lähevad helepruunid suled sujuvalt üle vesihalliks puguks. Kokkupandud pruun tiib keha ülemisel poolel kujundab kaarja seljajoone. Tiiva alumine serv on keha keskel. Tiiva otsasulgedest moodustub allservas kaks musta, kõrvuti asuvat kumerat valgega eraldatud triipu ehk tiivaküüdis. Selle all on pruunid sabasuled, millest üks kaardub ülespidi. Valguse ja varju mäng toob linnu ümarad vormid hästi esile. Heledam on keha laiem osa. Heledus ulatub diagonaalselt üle tiiva paremale alla ja kaarega üle pugu.

Parempoolne sarnane part seisab harkis jalgadel poolviltu vasakule. Temast paistab peamiselt vaid esipool, varjus parempoolne tiib hajub paremal tumedasse tagapõhja. Pardi sile must pea on otse, noka kohal läigivad suled sinakasroheliselt. Nokk on keskel ja ulatub üle kaela all oleva valge sulestiku halli puguni. Linnu keha alumine pool on hele hallikaspruun. Mõlema pardi keha on maalitud paksu siledaks vajutatud värvikihiga.

Värvimõll rebase alusplaadi taga algab maali ülaosas plaadi kohal. Seal kummub roheline hajuva servaga kaar nagu pealagi ja jätkub roheline, kukla moodi kumerusena plaadi ülemise vasaku nurga juurest alla maali keskmene.

Rohelist on veel alusplaadil paremal paari lohaka laia ristitriibuna ja taustal – seal, kus eemalt vaadates on aimata naisekujulise büsti lõuga. Oletatavast lõuast kõrgemal, kulmu ja nina asukohas on paar helesinist laiku. Põse kohal on ülalt alla kollast, punast, veel kollast, sinist, musta ning pruuni kuni roheliseni. Plaadi keskmest allpool on suuremad 7–8sentimeetrise läbimõõduga laigud: kollane ja pruunikaspruun ning teiste värvide kribu-krabu.

Rebase alusplaadist vasakul on värvilist pinda, suuremaid ja väiksemaid ebakorrapäraseid laike ning triipe ja träpse poole rohkem. Need on üleval poolviltu, tõmmatud vaba käega vasakult alla paremale. Allpool on laigud ja laiad jooned risti. Ülalt alla on värvid üksteise kohal, peal või segamini: roheline taustal kollased, punakaspruunid, bordoovärvi ja eri tooni sinised laigud, jooned, ebakorrapärased täpid ja träpsud. Alumisel poolel on lisaks erepunast, tumesinist ja oranži. Väga eredad värvid vahelduvad tumedamate ja tuhmimatega. Nende peal on erepunased, kitsad, hoogsalt ülalt alla kahele poole siiru-viiru kulgevad jooned, mis maali keskel ulatuvad ka alusplaadile. Keskmest allpool teeb valge jutt vasakul tumedal tagapõhjal suure valge aasa, mis ulatub pooleni mustast pinnast. Jooned laikude vahel on nagu nõõrijupid, mis põimivad värvilaigud siit- ja sealtpoolt kokku üheks tervikuks.

Värvilist ala ümbritseb sile must tagapõhi, milles on vaevumärgatavaid helesiniseid triibukesti. Vaid rebase saba ümbritseb ookrikarva heledam osa, mis toob nii saba kui ka linnud paremini esile.

Vasakul allservas helehalli linnusule all on punaste trükitähtedega kiri TPÄÄSUKE, mille all on sama laialt, suuremate vahedega kirjutatud aastaarv 1982.

Kunstnik leiab, et inspiratsioonihetkedel „hakkavad värvid omavahel kõnelema, sõbrunema, vaidlema ja kaklema“ ning „sellise hetkeni jõuad sa kiiremini, kui tunnetuslikult tajud, et täna on hea päev maalimiseks“.

Tiit Pääsukese loomingus leidub korduvaid motiive, sealhulgas linde, loomi ja kalu, mille kaudu avaldub tema teostes inimese ja looduse suhe.